

Festmény-párafrázisok

Martin Wanda

Moholy-Nagy Művészeti Egyetem

Fotográfia szak

II. évfolyam

Témavezető: Szalontai Ábel

Egyetemi adjunktus

Az első sorozatom a **"Festmény-prafrázisok (önarcképek)"** címet viseli. A kiválasztott fotók egy nagyobb (és még be nem fejezett) sorozat kiemelt képei. A képeredetik: Vermeer: Levelet olvasó nő, Hammershoi Interior with a Girl at the Clavier, Allori Judit Holofernéz fejével, illetve Leonardo da Vinci Hermelines hölgye.

Felmerülhet a kérdés, hogy mi alapján választottam ki a feldolgozott festményeket, és mennyiben lehet létjogosultsága egy ilyen anyagnak, amivel már többször, többen próbálkoztak előttem. Mennyiben más ez? Más ez egyáltalán?

Kezdem az elején. Mindig is érdekelt a festészet, főleg annak a reneszánszsal kezdődően és a XX század elejével végetérő "klasszikusabb" /≠nem avantgard/ megnyilvánulásai, ezen korok történelmi háttérével, divatjaival, alakjaival, irodalmával, művészeti irányzataival együtt: legyen szó pre-raphaelizmusról vagy éppen romantikáról. Lenyűgöz, a "szép", mint esztétikai minőség felé fordulásuk, és az ahogy mindezt megjelenítik (persze az esztétika csak később illetve névvel mindezeket a fogalmakat). Az általam kiválasztott festmények esetében a Szép tárgya maga a nő, aki lehet heroikus, lehet visszafogott, bájos, de lehet egyszerre titokzatos is.

Ámde a képek újragondolásairól van itt szó. Belehelyezkedem a festményeken szereplő - általam valamilyen oknál fogva csodált - nőalakok szerepébe - és egy kis elrejtett változtatással aktualizálok: utalok az engem körülvevő korra, világra. (Valahol didaktikusabban, valahol rejtettebben: Hammershoi képén felbukkanó mcdonalds-os kaja egyértelműbb utalás, de éppen da Vinci halott hermeline több konnotációt is magában rejt. Utalhat az idő elhaladtára, a halálra, amely együtt kéz-a-kézben jár a halhatatlanság gondolkörével is (vö. Kundera) így elgondolkoztat bennünket, a művészet/műalkotások örökérvényűsége és az általuk megőrzött örök szépség és a halandóság, vs. elmúlás között feszülő belső ellentmondásról. De ha nem akarunk ilyen filozófikus mélységekbe hatolni, akár éppen a jelenben aktuális zöldek tiltakozására is utalhat az állatkínzás, a szőrmebundák ellen, ami mellel egykor -pl da Vinci korában teljesen természetes volt. A kiválasztott festmények nőalakjai mind valamilyen szempontból érdekesek a számomra - Allori férfi fejet tartó Juditja erőteljes jelenlétével, heroikus, bátor, harcias nőiességével, Vermeer ablaknál "levelet olvasó

nő"-je ugyanúgy mint Hammershoi arctalan, nekünk hátat fordító nőalakjai a maguk rejtélyességével, vagy éppen da Vinci bájt és nemességet sugárzó hermelines hölgye. Mindezeket a karakterek igyekszem megtalálni magamban, ezen szerepek újrarájátszásával.

Ami azonban leginkább foglalkoztat ebben a sorozatomban (is) , a már fent említett halhatatlanság gondolata. Az hogy ezen rég nem élő nők - szépségük, erejük fiatalságuk teljében –egy festő keze által - megörzödtek az örökkévalóságnak. Ezen örök nők szerepébe kívánok helyezkedni – csak más a médiumom: a fényképezőgép, ami a festménnyel ellentétben, ténylegesen a valódi arcom “rajzolja meg”. Bízom benne hátha én is elnyerhetek valamit ezen nők kiváltságából.

Mindemellett az anyagban van egy csavar, ha a feminista (film) teoretikusok kedvenc voyeurizmus-gondolata felől közelítünk. Ezen festmények nőalakjait férfiak vitték vászonra, voyeurként megfigyelve, megfestve ezen nőket, úgy ahogy egy férfi látja, vagyis látni akarja, a szintén férfi nézők számára. Ám jelen esetben én - mint női fotós/voyeur - önszántamból válok a saját megfigyelésem tárgyává. Tehát női szemmel ábrázolom magam ugyanazon helyzetekben. Kérdés, hogy ez eredményez-e, a férfi néző szempontjából valami változást. Ezt nem nekem kell megválaszolnom.

Talán érdekes kísérlet lenne ezen parafrázisokat úgy folytatni, hogy "ledöntöm a 3. falat", tehát a képet néző és a képen szereplő nőalak közötti távolságot megszüntetem pl egy kitekintő gesztussal, a kamerába nézéssel. Hogy a befogadó lássa nem csak ő figyel meg, hanem én is.

Egy önarckép-sorozat (különösen egy női, parafrázis- illetve önarckép-sorozat) esetében lehetetlen Cindy Shermanről nem említést tenni, mint előzményről. Cindy Sherman több sorozatában konceptuális önportréin keresztül a nők társadalmi és világban elfoglalt pozícióikkal foglalkozott (tehát más volt a célja, mint ami nekem ebben az anyagban) , csak az eszközök hasonlóak. (Hisz pl Untitled Film Stills sorozatában, amellet, hogy elképzelt filmjelenetekt fényképez meg, elmúlt korok festészeti stílusait utánozva is megidéző nőalakokat.)